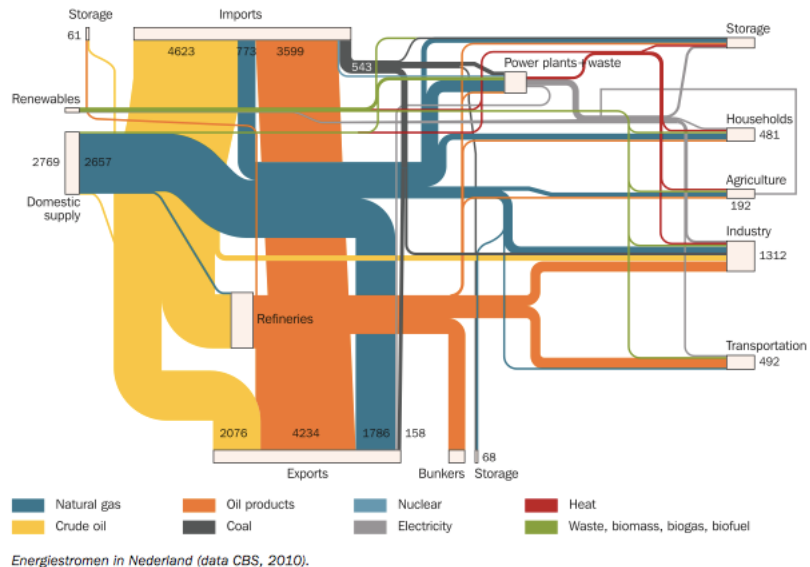

Introductie

Onze Europese buurlanden draaien zich warm in aanloop naar de klimaattop volgende maand in Parijs; Duitsland implementeert haar Energiewende, met een groeiende rol voor duurzame energie, een blijvende rol voor kolen, en uitfasering van alle Duitse kerncentrales; Groot-Brittannië kiest juist voor aardgas en (Chinese) nucleaire energie, en kondigde recentelijk aan dat alle Britse kolencentrales¹ gefaseerd gesloten zullen worden tussen 2015 en 2025; België is bezorgd over sabotage van haar nucleaire installaties; en Frankrijk blijft als vanouds het nucleaire centrum van Europa.

Nederland² streeft naar een betaalbaar, betrouwbaar en duurzaam energiesysteem. Ons land kent al vele decennia een zowel **betaalbare** als **betrouwbare** energievoorziening, met significante doorvoer van ruwe olie, olieproducten, kolen en aardgas naar buurlanden.

Echter, onze energievoorziening is nog steeds vooral fossiel van aard. De bijdrage van **duurzame** energie in de energiemix is tot dusverre erg laag (ca. 5%), mede dankzij het beleid in 2005 van Laurens Jan Brinkhorst (destijds D66 Minister van Economische Zaken) om diverse nieuwe kolencentrales te laten bouwen. Inmiddels draaien deze kolencentrales en importeert Nederland een kwart van haar elektriciteit uit het buitenland³, terwijl moderne gascentrales buiten gebruik worden gesteld en Groningse aardbevingen hebben geresulteerd in lagere gasproductie. Verder lijkt de implementatie van het Nederlandse energieakkoord uit 2013 tot dusverre stroef en langzaam te verlopen.

De meeste politieke partijen van Nederland maken zich net als hun kiezers zorgen over de risico's van klimaatverandering. Men is het doorgaans in grote lijnen wel eens over de noodzaak van energietransitie, maar niet over de tijdslijn ervan en wie de kosten moet dragen. In aanloop naar de verkiezingen van 2017 is het belangrijk dat ook de VVD een positie inneemt over het onderwerp van energietransitie.

Een Realistische Energietransitie

De Partijcommissie is van mening dat de VVD de terechte zorgen omtrent klimaatverandering zou moeten balanceren met economisch realisme, met name op de volgende zes onderwerpen.

1. **Nieuwe nationale industrie.** Als Nederland een significante energietransitie wil bereiken, dan moeten we gedurende decennia jaarlijks ca. 1-2% van ons BNP uitgeven aan energie transitie, of ca. € 10-15 miljard/jaar. Voor zover mededingingswetgeving het toestaat, zouden we deze investeringen proactief moeten gebruiken om een nieuwe nationale industrie op te bouwen, wellicht in (drijvende) offshore windparken, getijdenenergie en/of energiebesparing van huishoudens. Dit resulteert in directe en indirecte spin-off qua werkgelegenheid en economische activiteit. Deze spin-off kan zeer substantieel zijn⁴. Een alternatief is de wereldmarkt; we kunnen eventueel ook zaken doen met Chinese leveranciers van zonnecellen en Deense/Duitse leveranciers van windmolens.
2. **Een energie transitie vergt tevens een fiscale transitie.** Momenteel zijn ongeveer 15-20% van de jaarlijkse fiscale inkomsten van de Nederlandse Staat direct en indirect afkomstig uit het huidige fossiele energie systeem⁵. Lagere gasbaten, meer elektrische auto's, minder olie raffinage, minder chemie en meer duurzame energie zouden in het huidige belastingstelsel per saldo kunnen leiden tot

¹ [BBC article](#)

² [Sankey Diagram](#)

³ [CBS Report](#)

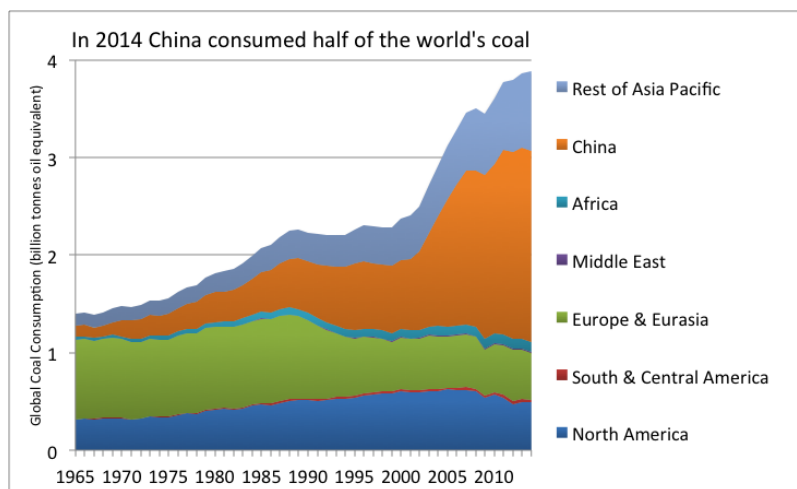
⁴ [Calderon Report](#)

⁵ [TNO Report](#)

een ruwweg geschatte afname van de fiscale bijdrage van €50 miljard/jaar in 2010 tot €25 miljard/jaar in 2030. Een dergelijke substantiële fiscale afname zou gepaard gaan met lastige politieke keuzes;

- a. **minder uitgeven** (bijvoorbeeld volledig afschaffen van alle werkloosheid- en arbeidsongeschiktheid regelingen à €24 miljard/jaar); en/of
 - b. **meer belasten** (bijvoorbeeld BTW verhogen van 21% naar 32%, of inkomensbelasting verhogen van €50 miljard/jaar naar €75 miljard/jaar)
3. **De Havens.** Momenteel zijn de havens van Rotterdam en Amsterdam voor meer dan 70% afhankelijk van olie en kolen. De energie transitie in Nederland en Europa zou op termijn wellicht ook gevolgen kunnen hebben voor de economische activiteit en werkgelegenheid rondom onze havens.
 4. **Nederland is van oudsher goed in aardgas en aardgas is beter dan kolen.** Een kolencentrale produceert twee keer zoveel CO₂ als een gascentrale. Om klimaatverandering tegen te gaan zou Nederland zich kunnen blijven concentreren op aardgas en vloeibaar aardgas (LNG). De bestaande gascentrales en het bestaande gasnetwerk moeten in goede staat blijven. De laatste kolencentrale gaat dicht in 2035. Een hogere CO₂ emissie prijs, te bereiken op de klimaatop in Parijs, kan de markt in beweging krijgen. Direct ingrijpen in de markt via regulering wordt niet aangeraden.

5. **Maar wat doet China?** Het heeft voor Nederland alleen zin om onze kolencentrales op termijn te sluiten indien met name China hetzelfde zal doen. China consumeerde in 2014 de helft van alle kolen wereldwijd, en heeft in 2015 tot dusverre vergunningen verleend aan maar liefst 155 nieuwe kolencentrales⁶, die bij elkaar 123 GW zouden produceren (twee keer zoveel als alle Duitse kolencentrales bij elkaar).

Een eventuele gedwongen vroegtijdige sluiting van (nieuwe) kolencentrales in Nederland⁷ zou waarschijnlijk kunnen leiden tot schadeclaims en rechtszaken, en het zou tevens schade kunnen toebrengen aan de reputatie van Nederland als betrouwbare handelspartner.

6. De kolencentrales van Brinkhorst illustreren hoe moeilijk het is om een **consistent lange-termijn energiebeleid** te voeren. Een succesvolle energietransitie vergt enkele decennia, net zoals bij de deltawerken na de watersnoodramp van 1953, of zoals bij de meest recente Nederlandse energietransitie gedurende de jaren '60 en '70 na de ontdekking van het Slochteren gasveld in 1959.

Het energieakkoord uit 2013 lijkt een stap in de juiste richting, maar het is onduidelijk wie uiteindelijk verantwoordelijk is voor de implementatie ervan. Een stabiele organisatie is vereist, met een helder lange-termijn mandaat en budget. De deltawet⁸ uit 2011 vormt wellicht een goed precedent, inclusief de benoeming van een deltacommissaris voor een periode van zeven jaar.

Wordt het tijd voor een **Energietransitie-wet** en **Energietransitie-commissaris**? Binnen randvoorwaarden stimuleert deze commissaris de energietransitie middels vrije marktwerking. De overheid bouwt langdurige exploitatie subsidies af, vertaalt de maatschappelijke kosten van energieproductie in simpele prijssignalen, en bevordert de innovatie van zowel technologie onderzoek als nieuwe business modellen.

Concept voor discussie
namens de partijcommissie Economische Zaken
Lex Backer
23 november 2015

⁶ [New York Times article](#)

⁷ [Oproep van 64 hoogleraren in Trouw van 23 november 2015: Sluit alle kolencentrales](#)

⁸ [Deltawet uit 2011](#)

Fiscale paragraaf

Een energie transitie vergt tevens een fiscale transitie.

Zoals reeds hiervoor aangegeven is 15 tot 20% van de jaarlijkse fiscale inkomsten van de Nederlandse Staat direct (€25 miljard via aardgasbaten en accijnzen) en indirect (€26 miljard via loon- en winstbelasting) betaald door de energie intensieve industrie en derhalve afkomstig uit het huidige fossiele energie systeem. Energie-intensieve bedrijfstakken dragen samen voor 12.4% bij aan het bruto binnenlands product (oftewel €65 miljard per jaar), en zijn van groot belang voor Nederlandse exportpositie.

Uitgangspunt fiscale vergroeningmaatregelen

Om een energie transitie via fiscale 'weg' te bewerkstelligen zou mijn inziens de onderstaande uitgangspunten in acht dienen te worden genomen:

- Bij het ontwerp van fiscale vergroeningsmaatregelen moet daarom duidelijk zijn dat de regeling efficiënt en effectief is voor het behalen van milieudoelen in vergelijking en samenhang met bijvoorbeeld vergunningen, wettelijke normen, emissiehandel, subsidies, labels en convenanten. Het mag niet leiden tot dubbele regulering.
- Ook moet het per saldo niet leiden tot lastenverzwaring en de concurrentiepositie (zowel mondiaal, Europees als nationaal) van bedrijven moet gewaarborgd blijven. Een stabiel Nederlands investeringsklimaat, juist ook als het gaat om investeringen met gunstige gevolgen voor het milieu en duurzaamheid is cruciaal.
- Fiscale vergroeningsmaatregelen moeten in beginsel technologie neutraal zijn en gericht op milieudoelen in plaats van -middelen. Ook moet goed gelet worden op de uitvoerbaarheid met zo laag mogelijke administratieve lasten, die in verhouding staan tot de milieueffecten. Maatregelen moeten periodiek worden geëvalueerd.
- Nieuw voorgenomen fiscale vergroeningsmaatregelen moeten van tevoren aan deze voorwaarden worden getoetst. Dit houdt in dat nieuwe (wets)voorstellen moeten worden vergezeld van een impactanalyse die onderdeel uitmaakt van de politieke besluitvorming van de voorstellen. Tevens is een verlengde overgangstijd nodig om genoeg 'buy in' te krijgen voor de overgang.
- Ook voor bestaande milieuheffingen moet een impactanalyse uitgevoerd worden. Indien de resultaten daartoe aanleiding geven, zullen bestaande milieuheffingen aangepast moeten worden en waar nodig vervangen worden door effectievere instrumenten.